

Sveučilište u Zagrebu
Filozofski fakultet
Odsjek za informacijske i komunikacijske znanosti

**MODELI IZVANASTAVNIH AKTIVNOSTI
U ŠKOLSKOJ KNJIŽNICI**

DIPLOMSKI RAD

MENTOR: prof. dr. sc. Mihaela Banek- Zorica

STUDENT: Marija Topić Hohnjec

Zagreb, 2019.

SADRŽAJ

UVOD	1
1. VAŽNOST IZVANNASTAVNIH AKTIVNOSTI I KVALITETNOG PROVOĐENJA SLOBODNOG VREMENA	2
2. ULOGA ŠKOLSKE KNJIŽNICE U OSTVARIVANJU IZVANNASTAVNIH AKTIVNOSTI.....	5
3. KOMPETENCIJE KNJIŽNIČARA POTREBITE ZA PROVEDBU IZVANNASTAVNIH AKTIVNOSTI.....	8
4. PRIMJERI PROVOĐENJA IZVANNASTAVNIH AKTIVNOSTI U ŠKOLSKOJ KNJIŽNICI.....	10
4.1. Mali knjižničari.....	11
4.2. Informacijska pismenost.....	12
4.3. Dramska grupa.....	13
4.4. Osnove vokalne tehnike.....	14
4.5. Kreativne radionice.....	15
4.6. Književni kutak.....	17
4.7. Sportska grupa	19
4.8. Mali matematičari - kreativna matematika.....	21
4.9. Moda i dizajn	23
4.10. Domaće zadaće, pomoć u nastavi, računalne igrice, filmovi	24
5. ULOGA IZVANNASTAVNIH AKTIVNOSTI U SUVREMENOJ ŠKOLI I ŠKOLSKOJ KNJIŽNICI.....	25
ZAKLJUČAK	29
SAŽETAK.....	31
SUMMARY	32
BIBLIOGRAFIJA	33

UVOD

Uloga školske knjižnice u procesu odgoja i obrazovanja je neosporna. Međutim, u školskom kurikulumu premalo je sadržaja predviđeno za rad u knjižnici i isti su isključivo vezani uz predmetno područje Hrvatskog jezika. Fond sati koji je predviđen za izvođenje u školskoj knjižnici je mizeran, svega dva do tri sata godišnje u pojedinom razredu. Suvremene teorije i nova saznanja iz područja odgoja, obrazovanja i informacijskih tehnologija nameću pred škole, a time i školske knjižnice koje su njen integrativni dio pitanja kako osuvremeniti rad u školi i učiniti je ugodnijim, pristupačnijim mjestom za usvajanje konstruktivnijeg i praktično primjenjivijeg znanja. Dosadašnja funkcija školske knjižnice poprilično je zanemarena jer u njoj leži ogromni neiskorišteni potencijal za provedbu mnogih nastavnih i izvannastavnih aktivnosti. Školska knjižnica ima sveobuhvatnu ulogu: ona je mjesto gdje se pružaju informacije i proširuju već stečena znanja dodatnim proučavanjem izvora, ali treba je sve više oblikovati u pristupačno mjesto za svakog korisnika koje nudi mnoštvo neobveznih kreativnih oblika razonode i modela za provođenje slobodnog vremena. Kako bi se uspješno realizirali odgojno obrazovni sadržaji u školskoj knjižnici potrebna je kvalitetna suradnja s učiteljima i ostalim zaposlenicima škole. Školska knjižnica u mnogočemu je pristupačnije i ugodnije mjesto u odnosu na školsku učionicu te kao takva može ponuditi i bogatije sadržaje. Mnoga djeca u današnje vrijeme provode puno vremena u školi pogotovo u nižim razredima Osnovne škole u obliku cjelodnevnog boravka, a u višim razredima učenici nerijetko nakon završetka nastave čekaju nekoliko sati dodatne aktivnosti u školi. Pošto su roditelji prisiljeni sve više raditi i veći dio dana provoditi na radnom mjestu mnoga djeca ostaju nezbrinuta i u opasnosti kako će provoditi svoje slobodno vrijeme. Takva djeca trebaju usmjerenje i osobe koje će ih ili nadzirati ili im ponuditi modele kako provoditi kvalitetno slobodno vrijeme unutar škole. Naglasak je na tome da bi to slobodno vrijeme trebalo biti oslobođeno prevelikog misaonog i intelektualnog napora, a najpoželjnije bilo bi ponuditi ga u obliku neke razonode, učenja kroz igru ili u vidu ostvarivanja učenikovih afiniteta prema nekom hobiju ili sadržaju koji ga primarno interesira. Iz svega toga proizlazi potreba da školski knjižničar ponudi sadržaje izvannastavnih aktivnosti koje bi se provodile u školskoj knjižnici. Također, može dopustiti učiteljima da izvannastavne aktivnosti odrađuju u knjižnici pogotovo ako su vezane uz jezično-umjetničko i društveno-humanističko područje. Dakle, ključ uspješnijeg učenja, razvoja pojedinca i razonode u rukama je školskog knjižničara koji bi u suvremenoj školi trebao biti jedan od glavnih nositelja i voditelja izvannastavnih aktivnosti te organizatora slobodnog odgojno-obrazovnog vremena u školi.

1. VAŽNOST IZVANNASTAVNIH AKTIVNOSTI I KVALITETNOG PROVOĐENJA SLOBODNOG VREMENA

Izvannastavne aktivnosti i općenito organizacija kvalitetno organiziranog provođenja slobodnog vremena interdisciplinarno je područje kojim se podjednako bavi filozofija, sociologija, psihologija, odgojne znanosti i informacijske znanosti. Odraslim osvještenim pojedincima od velike je važnosti sudjelovati u odgoju i formiranju djece za rast i razvoj. Njihov rast i razvoj podjedanko uključuje osposobljavanje za preuzimanje radne uloge kao i formaciju u humanu, zdravu ličnost koja će ostvariti sve svoje potencijale. Većina se vremena dijeli na ono radno koje može biti u obliku manualnog ili intelektualnog rada sa utilitarnom svrhom za zajednicu i slobodno koje pridonosi razvoju ostalih kreativnih, misaonih, društvenih, umjetničkih, sportskih, etičkih i inih drugih sposobnosti. Slobodno vrijeme može nuditi puno više prilike za sveobuhvatnije učenje i kvalitetniji razvoj, nego ono gdje smo primorani raditi i učiti ono što se od nas zahtjeva. Neformalna naobrazba nadopunjuje formalnu i njihov spoj stvara cjelovitu cjelinu.

„Važnost poticanja kulture provođenja slobodnog vremena ogleda se u tome što učenici stječu znanja, usavršavaju se, razvijaju se i stvaralački izražavaju i tako se osobno nadograđuju. Kultura provođenja slobodnog vremena označava vrijeme za osobnu nadogradnju, identifikaciju darovitih učenika, vrijeme za kulturni doprinos te promicanje kulture i filozofije življenja.,¹

„U namjeri da se organizirano slobodno vrijeme slobodno iskoristi, poželjno je izraditi kurikulum o obrazovanju za slobodno vrijeme. Taj bi kurikulum isticao upoznavanje pojedinca s važnošću i značajem provođenja slobodnog vremena u suvremenoj zajednici, prepoznavanje kreativnih i stvaralačkih dosega umjetnosti, znanosti, tehnike, upoznavanje različitih oblika ponašanja i djelovanja kultura, zajednica, životnih stilova. Pojedinaac bi bio osposobljen za kvalitetno organiziranje svojeg vremena, pravilan odabir aktivnosti u skladu sa svojim interesima i sposobnostima te usmjeren na pozitivno stajalište prema prošlosti, sadašnjosti i budućnosti zajednice u kojoj živi, djeluje i stvara.“²

Iako izrada ovakve vrste kurikuluma još nije izrađena prostor za ostvarenje ovakvih ciljeva unutar škole i školske knjižnice je ogroman. Učitelji i školski knjižničari posjeduju sve kompetencije potrebite za realizaciju ovakvog plana. Izvannastavne aktivnosti obuhvaćaju sva

¹Papak Pejić P.; Vidulin S. *Izvannastavne aktivnosti u suvremenoj školi*. Zagreb: Školska knjiga, 2016., str. 62-63

²Usp. Ibid. str. 69

područja vezana uz ljudska znanja i sposobnosti, a prikazanom podjelom svrstavaju se u slijedeća područja:³

1. Jezično-umjetničko područje (literarna skupina, recitatorska skupina, filmske radionice, klavir, likovne radionice, novinarska skupina, kreativna radionica, itd.).
2. Sportsko-zdravstveno-rekreacijsko područje (sportska grupa, planinari, joga, plesna skupina, itd.).
3. Društveno-humanističko područje (mala škola demokracije, crveni križ, filozofi, prevencija, debatna grupa).
4. Očuvanje prirode (prirodoslovci, ekoprehrana, mladi ekolozi).
5. Tehničko stvaralaštvo (robotika, web masteri, fotoskupina, klub mladih tehničara).
6. Učeničko zadugarstvo (zadruga, domaćinstvo, ručni rad, cvjećari).
7. Nacionalna i kulturna baština (povijesna grupa, kulturna baština, glagoljaši).
8. Prirodoslovno-matematičko područje (kemija u okolišu, popularna matematika, geografi, prirodnjaci-biolozi).

„Za svoje učenike škola mora postati institucija koja nudi mnoštvo mogućnosti za ulaženje u svijet kulture i životne zbilje. U težnji da se te aktivnosti provode na osnovi samoorganiziranja, dosadašnja isustva upućuju na slijedeće mogućnosti: organiziranje stalne službe informiranja o zbivanjima na svim područjima života (i područjima školskog života, na dostupan i atraktivan način), preko razglasa, zidnih novina i panoa, pa i vlastitih biltena i televizije; organiziranje čitaonice s bibliotekom kao učeničkog kluba (bibliotečno-informativnog središta) u kojem postoji mogućnost individualnog čitanja i učenja, slobodnog boravka i druženja (uz dostupnost novina, časopisa, knjiga, računala, društvenih igara, glazbe i sl.).“⁴

Suvremene težnje su dakle da se školska knjižnica sve više razvije u multimedijalno središte i postane više nalik narodnim knjižnicama. Školska knjižnica unutar mnogih škola još uvijek služi samo kao mjesto gdje se posuđuje isključivo školska lektira, fond knjiga je jako malen i vezan uz školske sadržaje. Nadalje, sadržaji koji se nude vezani su uz nastavne sadržaje i obrazovnog su karaktera. Evidentno je kako iz tih okvira treba izići, obogatiti fond raznolikim sadržajima kako bi učenici u slobodno vrijeme koje provode u školi mogli čitati sadržaje koji ih interesiraju. Trebalo bi naručivati različite dječje časopise koji bi pokrivali razonodu, ali i

³Papak Pejić P.; Vidulin S. *Izvanastavne aktivnosti u suvremenoj školi*. Zagreb: Školska knjiga, 2016., str. 119-124

⁴Puževski, V. *Škola otvorenih vrata*. Jastrebarsko: Naklada Slap, 2002., str. 114

znanost, umjetnost itd. Neizostavna stavka je i uvođenje što većeg broja računala, kupnja različitih društvenih igara, igraćaka, lijepo dizajniranog namještaja za odmor i relaksaciju. Suvremena školska knjižnica trebala bi biti ugodno i kvalitetno opremljeno mjesto nalik domu, ali sa mnoštvom različitih sadržaja.

„Primjena različitih medija omogućava učenicima razvijanje osobnih stilova učenja. Korištenje različitih medija ima motivacijske kvalitete i kvalitete koje pokreću interes.“⁵

Kvalitetna opremljenost radnog prostora nužna je kao preduvjet za izvođenje različitih izvannastavnih aktivnosti i korištenje knjižnice u slobodno vrijeme izvan školskih obveza.

⁵Kovačević, D.; Lasić-Lazić, J.; Lovrinčević J. *Školska knjižnica: Korak dalje*. Zagreb: Zavod za informacijske studije: Altgama, 2004., str. 69

2. ULOGA ŠKOLSKE KNJIŽNICE U OSTVARIVANJU IZVANASTAVNIH AKTIVNOSTI

Školska knjižnica kao integrativni dio škole aktivno sudjeluje u svim oblicima učenja i poučavanja tako da je primarna zadaća školskog knjižničara ponuditi sadržaje koji će učenike privući i poticati na educiranje nakon redovite nastave. Te aktivnosti trebale bi biti tako osmišljene da zadovolje ciljeve koji su propisani Zakonom o odgoju i obrazovanju i naznačeni su u IFLA-inim smjernicama za školske knjižnice.

„Poučavanje stručnog školskog knjižničara treba se usmjeriti na temeljne aktivnosti uključujući:

- promicanje pismenosti i čitanja
- medijsku i informacijsku pismenost
- istraživački usmjerenu nastavu (učenje metodom rješavanja problema, kritičko mišljenje)
- integraciju tehnologije
- uvažavanje književnosti i kulture“⁶

„Prema ovim zadaćama školski je knjižničar ključna komponenta programa rada školske knjižnice u suvremenoj školi:

1. On je tvorac programa rada (na osnovi suvremenih znanstvenih spoznaja stvara najpovoljnije uvijete za poticajno odgojno i radno okruženje u školskoj knjižnici).
2. Ni najbolji teorijski postavljen program rada ne može se realizirati bez školskog knjižničara.“⁷

Zadaća je školskog knjižničara da na početku školske godine kada se donosi i prihvaća godišnji plan i program rada u školi, izradi plan rada u školskoj knjižnici koji bi trebao biti prihvaćen i uključen u školski kurikulum.

Plan bi trebao obuhvaćati:

- Realizaciju nastavnih sati predviđenih za izvođenje u školskoj knjižnici, a koji su do Medijske kulture i zastupljeni su od prvog do osmog razreda osnovne škole.
- Organizaciju izvođenja projektne nastave u suradnji s učiteljima koji su za projekt zaduženi.

⁶ IFLA. *IFLA-ine smjernice za školske knjižnice*. Zagreb: Hrvatsko knjižničarsko društvo, 2016., str. 11

⁷ Kovačević, D.; Lovrinčević D. *Školski knjižničar*. Zagreb: Zavod za informacijske studije, 2012., str. 26

- Izvannastavne aktivnosti koje bi vodio knjižničar u školskoj knjižnici (npr. Mali knjižničari, Informacijska pismenost, Dramska grupa, Književni kutak, Kreativna radionica, Mali istraživači itd.).
- Izvannastavne aktivnosti koje vode učitelji u suradnji s knjižničarem ili sami, a školska knjižnica ustupa prostor za provedbu aktivnosti.
- Nacrt planiranog organiziranog slobodnog vremena za učenike koji ostaju u školi čekati dodatnu aktivnost, roditelje ili prijevoz do doma.
- Plan susreta s roditeljima i programima koje bi učenici prezentirali u školskoj knjižnici.
- Suradnja s lokalnom zajednicom, susreti s umjetnicima, koncerti, izložbe.

PARADIGMA HRVATSKA-EUROPA-SVIJET⁸ - Polazište iz kojeg će krenuti izrada programskih sadržaja školske knjižnice 21. stoljeća naslanja se na suodnos korisnika školske knjižnice (učenik, nastavnik, roditelj) i nekoliko činitelja. Nosi u sebi povijesni, zemljopisni, kulturni i umjetnički kod na kojem se grade odgojno-obrazovni sadržaji hrvatskih osnovnih i srednjih škola:

- Bogatstvo informacija i kultura.
- Različite ideologije i religije.
- Različiti etički sustavi.
- Složenost lingvističke situacije.
- Globalizacija.

Planirajući izvannastavne aktivnosti u školi treba uzeti u obzir zadovoljavanje svih navedenih aspekata tako da treba osmisliti aktivnosti koje bi doprinjele cjelokupnom razvoju pojedinca uključujući njegovu intelektualnu, duhovnu, tjelesnu razinu i usmjeriti ga prema društvu kao odgovornog građanina koji kroz funkcionalno njegovanje interpersonalnih i kulturnih odnosa doprinosi zajednici u kojoj živi.

„Promatramo li ulogu učenika prema postavljenoj paradigmi uočiti ćemo kako se on vrlo često stavlja u položaj objekta-primatelja gotovih sadržaja. Ta je uloga slična onoj u frontalnoj nastavi. Programski sadržaji školske knjižnice stavljaju učenika u položaj subjekta koji se suočava s različitim oblicima vlastitog djelovanja u odnosu prema tematu. Školski bibliotekar priprema učenike za istraživanje, stvara komunikacijsku situaciju koja omogućuje doživljaj, potiče motivacijskim razgovorom učeničku kreativnost, poziva na stvaralaštvo.

⁸ Usp. Proljetna škola školskih knjižničara. *Školska knjižnica u 21. Stoljeću*. Rijeka: Školska knjižnica, 1999., str.19

Prezentacijom uradka učenik samoaktualizira vlastitu osobnost te stječe iskustvo i kompetenciju. Cilj je programskog sadržaja otvoriti put istraživanju, doživljaju, stvaralaštvu, iskustvu. Važno je učenika učiniti potrebnim.,⁹

⁹ Usp. Proletna škola školskih knjižničara. *Školska knjižnica u 21. Stoljeću*. Rijeka: Školska knjižnica, 1999., str. 21

3. KOMPETENCIJE KNJIŽNIČARA POTREBITE ZA PROVEDBU IZVANNASTAVNIH AKTIVNOSTI

Školski knjižničar zaposlen je u odgojno-obrazovnoj ustanovi i surađuje sa svim zaposlenicima. Većinu zaposlenih u školi čine učitelji koji izuzev učenika najviše posjećuju i surađuju sa školskim knjižničarem. Preduvjet uspješne provedbe izvannastavnih aktivnosti u školskoj knjižnici je dobra i kvalitetna suradnja s učiteljima gdje se dvosmjerno na relaciji učitelj- knjižničar razmjenjuje znanje, vještine i kompetencije što znatno obogaćuje rad učitelja i knjižničara. Osim što knjižničar neka znanja usvaja i uči od ostalih zaposlenika škole vlastite stručne kompetencije određuju njegov rad i pridonose ostvarenju vizije koju je ciljano osmislio. Postoje kompetencije koje su temeljne i posjeduju ih svi knjižničari bez obzira na kojem radnom mjestu su zaposleni te one osobne koje se razvijaju kroz duži period rada na određenom mjestu, u ovom slučaju to je mjesto školska knjižnica.

„Školski knjižničar kao nastavnik u stalnoj je govornoj komunikaciji s kolegama, učenicima, njihovim roditeljima. Tim više je važno znati govorno vješto i razumljivo komunicirati. Profesionlanost podrazumijeva visoku kvalitetu osposobljenosti za nastavnički posao koja uključuje i široku upotrebu elektroničkih medija u učenju. Fleksibilnost i sposobnost školskoga knjižničara za stvaranje suradnje je i pretpostavka aktivnog sudjelovanja svih sudionika u odgoju i obrazovanju. Pedagoško-psihološke i didaktičko-metodičke kompetencije za školskog su knjižničara nužnost.“¹⁰

Navedene kompetencije knjižničar treba usvojiti i razviti ukoliko osim knjižničarskog zvanja ne posjeduje i učiteljske kompetencije. Pošto bi usvajanje tih znanja i kompetencija dugo trajalo najpoželjnije je da na radnom mjestu školskog knjižničara bude zaposlena osoba koja ima dva završena studija: jedan koji ga osposobljava kao učitelja i drugi iz područja informacijskih znanosti. Takva kombinacija idealna je da školski knjižničar razvije kompetencije za rad u suvremenoj školi i znatno obogati rad i potencijal školske knjižnice.

Kada govorimo o uspješnoj provedbi izvannastavnih aktivnosti¹¹ i organizaciji slobodnog vremena u školskoj knjižnici tada bi bilo poželjno da knjižničar posjeduje navedene kompetencije:

- kreativni pristup poučavanju
- samostalni pristup poučavanja u knjižnici

¹⁰ Usp. Kovačević, D.; Lovrinčević D. *Školski knjižničar*. Zagreb: Zavod za informacijske studije, 2012., str. 129

¹¹ Usp. Kovačević, D.; Lovrinčević D. *Školski knjižničar*. Zagreb: Zavod za informacijske studije, 2012., str. 131

- vještine povezivanja različitih predmeta
- kompetentno vođenje većih projekata u školskoj knjižnici
- vještine planiranja, organizacije zadaća, odlučivanja
- strpljivost, razumijevanje, empatija, asertivna komunikacija
- saznanja o novim pristupima učenju i poučavanju
- poznavanje interdisciplinarnog pristupa interpretaciji slobodnog vremena
- edukacijsko-rehabilitacijske kompetencije za rad s učenicima s posebnim potrebama
- razvijanje svijesti interkulturalizma

Vidljivo je kako kompetencije knjižničara trebaju biti mnogostruke i iz raznih interdisciplinarnih područja. Od knjižničara se zahtjeva da detaljno razradi osmišljeni plan aktivnosti te da uz stalni angažman i kroz stručno permanentno usavršavanje razvije širok opseg kompetencija koje osim knjižničarskih trebaju obuhvaćati područje: odgoja, obrazovanja, upravljanja ljudskim potencijalima, ekonomije, pedagogije, psihologije, edukacije osoba s posebnim potrebama, treba biti vješt govornik, suradnik s ostalim zaposlenicima i tijelima lokalne zajednice. Poželjno je i da kao osoba bude srdačan, susretljiv, empatičan. Veliki se zahtjevi i izazovi nameću pred školskog knjižničara suvremenog doba koji želi biti nositelj izvannastavnih aktivnosti, no uspješna realizacija vizije koju je postavio za školsku knjižnicu donjet će njemu i zajednici ogromnu i višestruku korist, ali i uvid društvu koliko je knjižničar potreban ne samo školi, nego općenito bilo kojoj zajednici u kojoj djeluje. Njegova je zadaća od misijske važnosti jer se preolako zanemaruje potencijal i vrijednost jednog knjižničara za dobrobit društva u kojem djeluje.

„Ljubav prema radu u knjižnici najvažniji je element u njenom razvoju, stručni ljudi koji poletno obavljaju svoj posao, koji vole knjigu i djecu, koji obavljaju raznovrsne pedagoške zadatke u radu s knjigom znatno će pridonjeti da knjižnice postanu bitan činitelj u modernizaciji nastave i da značajno utječu na odgoj i obrazovanje učenika.“¹²

„Svi koji rade u školskoj knjižnici, uključujući volontere, trebaju nastojati utjeloviti temeljne vrijednosti knjižničarske profesije, a to su: upravljanje, pružanje usluga, intelektualna sloboda, racionalizam, pismenost i učenje, jednakost pristupa zabilježenom znanju i informacijama, privatnost i demokracija.“¹³

¹² Blažeković, T.; Furlan, B. *Knjižnica osnovne škole*. Zagreb: Nacionalna i sveučilišna biblioteka, 1993. str. 7

¹³ IFLA. *IFLA-ine smjernice za školske knjižnice*. Zagreb: Hrvatsko knjižničarsko društvo, 2016., str.36

4. PRIMJERI PROVOĐENJA IZVANNASTAVNIH AKTIVNOSTI U ŠKOLSKOJ KNJIŽNICI

Zadaća školskog knjižničara je osmisлити niz izvannastavnih aktivnosti koje bi se svakodnevno odvijale u knjižnici. Mnoštvo raznolikih sadržaja privući će veći broj učenika koji će u širokoj ponudi prepoznati aktivnosti bliske njihovim interesima. Školski knjižničar svakodnevno komunicira s učenicima i po posuđenoj građi prepoznaje interese djeteta. Sukladno sa tim saznanjima i uvažavajući kroz interakciju s malim korisnicima njihove interese može lakše osmisлити izvannastavne aktivnosti koje bi se provodile u školi.

„Odlazak u školsku knjižnicu nije više društvena konvencija ili obveza dokazivanja dobrog odgoja „ljubitelja kulture“. U širokoj lepezi na tržištu vrijednosti mali čitatelj ima mogućnost selekcije, a za školsku knjižnicu će se oprijedjeliti ako mu je njena uloga jasna, ako dobro poznaje što ona nudi i korist koju može imati od njenih usluga, ako je obavijest o njoj potpuna.“¹⁴

Kompetencije vezane uz marketing i promidžbu neizostavne su pri kreiranju navedenih aktivnosti jer o dobroj promidžbi i oglašavanju ovisi odaziv djece. Iz tog razloga školski knjižničar mora neprestano na originalan način osmišljavati i kreirati oglašavanje usluga kako bi konkurirao već spomenutim tržišnim vrijednostima koje u današnje vrijeme brže pobude interes u djece.

„Potrebno je napraviti i ponuditi takav izbor aktivnosti i programskog sadržaja koji u učeniku budi i stvara određena očekivanja, a to su: percepcija vlastite sposobnosti, percepcija vlastitog utjecaja na proces i na kraju spoznaja rezultata, odnosno stečenog znanja.“¹⁵

„Ljudi gledaju ono što radimo više nego što slušaju ono što mi kažemo. Svi se moramo zapitati koji aspekti naše prakse mogu nadahnuti nekoga drugoga i na koji način možemo imati korist od toga. Svaki knjižničar s vizijom sposoban je nadahnuti druge. Možemo inspirirati druge kroz tihu raspravu o novim idejama, demonstraciju nečega u akciji koja je u

¹⁴ Bučević-Sancivinceti, L. *Motivacijski procesi u školskoj knjižnici.*// Zbornik radova: Proljetna škola školskih knjižničara Republike Hrvatske, Crikvenica 1996./ uredila Višnja Šeta. Rijeka: Ministarstvo prosvjete i športa Republike Hrvatske; Prva sušačka gimnazija u Rijeci, 1997., str.47

¹⁵ Križ, J. *Motivacijski procesi u školskoj knjižnici.*// Zbornik radova: Proljetna škola školskih knjižničara Republike Hrvatske, Crikvenica 1996./ uredila Višnja Šeta. Rijeka: Ministarstvo prosvjete i športa Republike Hrvatske; Prva sušačka gimnazija u Rijeci, 1997., str. 56

početku izazvala samo skepticizam, ili kroz istinski i suvereni interes za to kako naši učenici misle, osjećaju i uče.“¹⁶

4.1. Mali knjižničari

Cilj aktivnosti:

- Upoznavanje učenika s knjigom i knjižnicom, upućivanje na pravilno korištenje i služenje svim izvorima znanja, usvajanje čitalačkih navika i cjeloživotnog učenja, učenje osnovnih znanja knjižničarske struke (klasifikacija, signiranje, katalogizacija), upućivati na različite načine učenja.
- Razvijati informacijsku pismenost, samostalno proučavanje izvora i pronalazak traženih informacija, prepoznati i pobuditi interes za obavljanje knjižničarske djelatnosti.
- Stvarati ugodnu atmosferu za rad i druženje, osvještivati vlastitu individualnost, motiviranost, poticati znatiželju za novim znanjima, jačati razvoj osobnosti, samopouzdanja, interkulturalnost.

Dobna skupina i stupnjevi usvajanja pojmova: Učenici od prvog do osmog razreda osnovne škole podijeljeni u tri skupine po stupnjevima usvajanja znanja i razvijanja vještina:

1. skupina (učenici prvog i drugog razreda)
„Prvi stupanj obuhvaća: čuvanje knjige, označavanje pročitano djela u knjizi, pokazivanje glavnih dijelova knjige, uzimanje knjiga s policama, slobodan pristup policama, slobodno odabiranje knjiga, upoznavanje s dječjim časopisima, red i čistoću u knjižnici, posudbu i vraćanje knjiga.“¹⁷
2. skupina (učenici trećeg do sedmog razreda)
„Drugi stupanj obuhvaća: osnove smještaja knjiga u knjižnici (uz osnovna tumačenja UDK), vrste knjižnične građe, upotrebu priručnika-rječnika, enciklopedije, izbor među svescima enciklopedije, utvrđivanje dijelova knjige (predgovor, pogovor, sadržaj, literatura, slikovni prilozi i sl.) korištenje časopisima, upoznavanje s naljepnicom i signaturom.“¹⁸
3. skupina (učenici sedmog i osmog razreda)

¹⁶ Markless, S. ; Bentley E.; Pavey S. *The inovative school librarian: Thinking outside the box*. Great Britain: Facet publishing, 2009., str.123-124

¹⁷ Blažeković, T.; Furlan, B. *Knjižnica osnovne škole*. Zagreb: Nacionalna i sveučilišna biblioteka, 1993., str. 17

¹⁸ Ibid, str. 19

„Treći stupanj obuhvaća: upoznavanje sa stručnim smještajem knjiga u knjižnici po UDK sistemu, smještaj beletristike u učeničkom fondu, vraćanje knjiga prema signaturi na određeno mjesto na polici.“¹⁹

Vrijeme provođenja aktivnosti: Jednom tjedno u trajanju od 45 minuta ili dulje po potrebi.

Primjer provođenja aktivnosti:

Uvodna aktivnost: Okupljanje učenika i školskog knjižničara u školskoj knjižnici, upoznavanje i kratak razgovor sa sudionicima, šetnja knjižnicom i pronalazak udobnog mjesta za praćenje sadržaja.

Središnja aktivnost: Knjižničar provodi igrom „Skriivača“ u školskoj knjižnici s učenicima prvog i drugog razreda. Pronađi i sakrij se u knjigu u koju želiš pobjeći i koja ti se sviđa. „Gdje bi sada htio biti? U kojoj zemlji? Pustolovini? Priči?“ Učenici se lagano kreću i šeću knjižnicom skrivajući se iza polica i pritom traže knjigu koja im se sviđa. Knjižničar za to vrijeme žmiri određeno vrijeme te kreće u potragu. Pronađeni učenici sjedaju u krug na tepih ili za stol, sofu (ovisno kako je knjižnica uređena) te kad se svi skupe prepričavaju knjižničaru svoje dojmove sa skrivenih mjesta iz knjige koju su uzeli s police.

Slijedi kratak razgovor o tome kako možemo označivati pročitani sadržaj u knjizi i nastaviti dalje čitati s određene stranice.

Završna aktivnost:

- izrada bookmarkera
- likovni radovi (naslovnica najdraže slikovnice, priče, bajke)

4.2. Informacijska pismenost

Cilj aktivnosti:

- Usvajati nova saznanja o različitim inovativnim medijima i načine kako se njima koristiti i doći do tražene informacije, koristiti se različitim izvorima znanja, proširivati postojeća znanja novim spoznajama, sakupljati saznanja o određenom pojmu iz više izvora.
- Razvijati sposobnost apstraktnog i divergentnog mišljenja, logičkog zaključivanja i kritičkog razmišljanja, poticati tzv. „brainstorm“.

¹⁹ Ibid, str. 20

- „Stvaranje radne i relaksacijske atmosfere, rad na stjecanju i proširivanju informacija za opće ciljeve, stjecanje opće kulture, stvaranje situacije za uključivanje ego efekta, spoznaje o osobnom napredovanju, identifikacijske vježbe.“²⁰
- Poticati zajedništvo, suradnju, socijalne kontakte, intra i interpersonalnu inteligenciju, samoaktualizaciju.

Vrijeme provođenja aktivnosti: Jednom tjedno u trajanju od 45 minuta ili dulje po potrebi.

Dobna skupina: od 9-10 godina (sukladno s razvojem apstraktnog mišljenja).

Primjer provođenja aktivnosti:

Uvodna aktivnost:

Okupljanje učenika u prostoru školske knjižnice nakon nastave. Kratki razgovor sa školskim knjižničarem o sadržajima pojedinih predmeta o kojima su danas učili.

Središnja aktivnost:

Upućivanje na dublje proučavanje problematike kojom su se bavili za vrijeme nastave. Traženje podataka o zadanom pojmu u različitim izvorima znanja (enciklopedija, časopisi, internet, priručnici). Uspoređivanje dobivenih podataka iz različitih izvora znanja.

Završna aktivnost:

- Igranje društvenih igara po izboru učenika
- „Kahoot“ kviz znanja s uporabom mobitela

4.3. Dramska grupa

Voditelj ove aktivnosti je učitelj hrvatskog jezika i književnosti u suradnji sa školskim knjižničarem koji može ponuditi prostor školske knjižnice za uvježbavanje književnih predložaka i recitacija. Naime, knjižnični je prostor u usporedbi sa školskom učionicom puno ugodniji, pristupačniji i ozračjem bliži kazališnom prostoru. Također, školska je knjižnica mjesto gdje se održavaju susreti s književnicima i izvode se školske priredbe ili gostovanja kazališne skupine. Kako bi efikasnost provođenja ove aktivnosti bila na visokom nivou potrebna je kvalitetna suradnja između učitelja Hrvatskog jezika i književnosti i knjižničara koji zajedno dogovaraju i osmišljavaju dramski program za školske priredbe. Također, školski knjižničar ukoliko naiđe na povoljan odaziv od strane nekog glumca ili književnika može prirediti i radionicu iz glume i pisanja koje bi učenicima uvelike koristile ukoliko pokazuju interes za glumačko ili književno zvanje.

²⁰ Križ, J. *Motivacijski procesi u školskoj knjižnici.*// Zbornik radova: Proljetna škola školskih knjižničara Republike Hrvatske, Crikvenica 1996./ uredila Višnja Šeta. Rijeka: Ministarstvo prosvjete i športa Republike Hrvatske; Prva sušačka gimnazija u Rijeci, 1997., str. 60

Cilj aktivnosti:

- „Cilj je njegovanje stvaralaštva kod djece, a posebno razvijanje govornog i scenskog jezika. Dramska igra potiče govorno stvaralaštvo, usvajanjem novih riječi i pojmova, kao i razvojem mašte. Zadani sadržaj se putem dramske igre nadopunjava i proširuje. Dramskom igrom upoznaju se odnosi, komuniciranje, kultura ponašanja i govorenja.“²¹
- „Razvijanje sposobnosti komuniciranja, kritičkog razmišljanja, pomagati djeci da se otvore.“²²
- „Poticati odgoj za život, igranjem uloga pomoći djeci da se otvore i progovore o nekom problemu kojeg skrivaju, usvajanje moralnih i duhovnih vrijednosti.“²³

Vrijeme provođenja aktivnosti: Jednom tjedno u trajanju od 45 minuta ili dulje po potrebi.

Dobna skupina: Učenici od 1.-8. razreda osnovne škole.

Primjer provođenja aktivnosti:

Uvodna aktivnost:

„Upoznavanje s osnovnim pravilima scenskog nastupa, odnos pozornice i publike, zamišljeni zid, zauzimanje stava, tko mi je sugovornik, kome i za koga govorim, scenski govor, reagiranje iz situacije, monolog i unutrašnji monolog, smrznute slike.“²⁴

Središnja aktivnost:

„Razgovor o simbolici predmeta i izvođenje vježbe kojim bismo predmetom predstavili svoga partnera na pozornici, potom uz koji bi književni lik odgovarao predmet na pozornici. Nadalje, demonstracija glume najdražeg lika iz bajke.“²⁵

Završna aktivnost:

Izvođenje vježbi opuštanja i slušanje relaksirajuće glazbe.

4.4. Osnove vokalne tehnike

Učitelj glazbene kulture je nositelj ove izvannastavne aktivnosti koji surađuje s učiteljem Hrvatskog jezika na području dramskog izričaja. Područje korelira s osnovama glume i scenskog pokreta pa bi bilo poželjno da sudionici pohađaju i sate dramskog odgoja. Školski knjižničar ustupa mjesto za izvođenje aktivnosti i nadzire rad skupine.

²¹ Bučević-Sanvincenti, L. *Motivacija korisnika školskih knjižnica.*// Zbornik radova: Proljetna škola školskih knjižničara Republike Hrvatske, Crikvenica 1996./ uredila Višnja Šeta. Rijeka: Ministarstvo prosvjete i športa Republike Hrvatske; Prva sušačka gimnazija u Rijeci, 1997., str. 50

²² Usp. Poturiček, N. Zbornik radova: XVI. Proljetna škola školskih knjižničara Republike Hrvatske, Novi Vinodolski 2004., str. 113

²³ Ibid, str. 113.

²⁴ Ibid, str.115

²⁵ Ibid

Cilj aktivnosti:

- Njegovanje interesa prema glazbenoj umjetnosti, učenje pravilnog disanja i impostacije glasa koje je korisno za pjevanje i za razvoj govorništa, učenje pravilne tehnike pjevanja i osvješćivanje tijela kao najljepšeg instrumenta.
- Povećavati opseg glasa i razvijati glasovne mogućnosti, razvijati samopouzdanje, razvijati tremu, poticati radost i zajedništvo kroz razne stilove i oblike pjevanja.
- Buditi osjećaje za lijepo, razvijati plemenite osjećaje, jačati poželjne karakterne osobine kao što su upornost, hrabrost, profinjenost, kvalitetnom glazbom odgajati učenike za odabir lijepe glazbe, muzikoterapija.

Vrijeme provođenja aktivnosti: Jednom tjedno u trajanju od 45 minuta ili dulje po potrebi.

Dobna skupina: Učenici od 5.-8. razreda osnovne škole.

Primjer provođenja aktivnosti:**Uvodna aktivnost:**

Okupljanje učenika u prostoru školske knjižnice. Određivanje vrste glasa po opsegu te formiranje „školskog zbora“ koji čini heterogena skupina djevojčica i dječaka.

Osnovne vježbe disanja:

- Vježba „Balon“ udahni na usta, zadrži dah koliko je god duže moguće, ispuštajući kroz usta pisak glasom s.
- Vježbe upjevavanja (npr. pjevanje drage pjesme vokalima, mumljanje, vježbe pokretljivosti glasa, recitativne vježbe-izgovaranje rečenica na određenom tonu glazbene ljestvice uz pokret i glumu).

Središnja aktivnost: Učenje pjesme ili arije uz dramatizaciju teksta.

Završna aktivnost:

- Slušanje glazbenog primjera koji sadrži elemente koji su se danas obrađivali.
- Usporedba izvedbe vrhunskog pjevača- umjetnika sa školskom izvedbom.

4.5. Kreativne radionice

Školska knjižnica svojim estetskim uređenjem i aktivnostima koje se u njoj provode, a svakako i svojom misijom prema kojoj je usmjerena predstavlja idealno mjesto za razvoj kreativnosti. Već sam dolazak u knjižnicu, prostorno uređenje i usluge koje ona nudi pobuđuju u svakom posjetitelju kreativnost i želju za daljnjim razvojem. Tu se pojedinac prepoznaje, osvješćuje svoju vlastitu vrijednost i afinitete kojima stremi. Prostor, mnoštvo knjiga i različitih medija stvaraju pozitivno psihološko određenje koje pojedinca podsjeća:

“Da, tu sam, na pravome mjestu kako bi upoznao sebe i otkrio svoje interese.“ Školski knjižničar može mnogo učiniti u ranom otkrivanju pojedinih talenata i vrhunskih sposobnosti učenika kroz razne kreativne radionice.

Kreativne radionice mogu biti osmišljene za više predmetnih područja, no najzastupljenije su likovne radionice jer su tematski vezane uz određena događanja, blagdane, funkcionalne su i uradci su često primjenjivi za uporabu nakon izrade.

Tako da se može izrađivati nakit, božićni ukrasi, razni dekorativni ukrasi za kuću ili poslovni prostor.

Cilj aktivnosti:

- Usvajati nova znanja i vještine, poticati manualni rad, kreativnost, izradu funkcionalnih predmeta „uradi sam“ metodom, prepoznavati vlastiti identitet, sposobnosti, osvještivati talente.
- Razvijati ljubav prema likovnoj umjetnosti, proširivati mogućnosti likovnog izričaja bogatstvom ideja, mnoštvom detalja, primjenjivati stečena znanja o 3D oblikovanju.
- Pozivati na zajedništvo, druženje i opuštanje kroz izradu različitih kreativnih uradka, jačati samosvijest i samopouzdanje.

Vrijeme provođenja aktivnosti: Jednom tjedno u trajanju od 45 minuta ili dulje po potrebi.

Dobna skupina: Učenici od 5.-8. razreda osnovne škole.

Primjer provođenja aktivnosti:

Uvodna aktivnost:

- „Izradite s učenicima „vazu“ od plastične boce.
- Pripremite plastičnu bocu od mlijeka ili jogurta. Skinite s nje naljepnice, operite je i osušite.
- Razgovarajte s učenicima kakve sve vaze poznaju – velike, male, uske, široke, šarene, jednoboje, sa širokim dnom, s jednom ili više drški, s debelim trbuhom.“²⁶

Središnja aktivnost:

„Svaki učenik neka zamisli i opiše vazu koju želi oblikovati. Pomognite učenicima da preoblikuju plastične boce; odrežite im vrhove, dodajte dno ili dršku od kartona.

Razrijedite ljepljivo u vodi. Istrgnite stari novinski papir na manje komade. Umačite papiriće u razrijeđeno ljepljivo i lijepite na bocu. Ako želite podebljati neki dio vaze, nanesite više slojeva

²⁶Košćec, G., Mati, I. *Točka, crta, svijet*. Zagreb: Profil International, 2007., str 72.

papira. Ostavite da se osuši, oslikajte temperama i prema želji, premažite lakom. Umjesto novinskog papira možete koristiti i jednobojni ilišareni papir za zamatanje poklona. U tom slučaju „vazu“ ne trebate oslikavati.“²⁷

Završna aktivnost:

Školski knjižničar može izložiti dječje uradke u prostoru knjižnice te tako ukrasiti prostor i organizirati izložbu dječjih radova. Na kraju školske godine mogu se izložiti svi radovi koji su se izrađivali kroz godinu. Izložbu mogu posjetiti zaposlenici škole i roditelji.

4.6. Književni kutak

„Prosvjetni djelatnici, pedagozi i roditelji tvrde da današnja djeca ne vole čitati, rijetko uzimaju knjigu u slobodno vrijeme, a kada moraju čitati ne razumiju stvarno značenje i dublji smisao teksta koji čitaju. Razlozi se vide u prevalenciji elektronskih medija u životu djece i mladih i prevladavajućeg položaja knjige u suvremenom društvu. Kako promicati knjigu i čitanje, kako motivirati mladog čovjeka za čitanje kada u nas još nema sustavnog praćenja čitanja i njegove učinkovitosti i kada se ono vidi samo kao stjecanje korisnih znanja, a manje kao stjecanje vještina i kulturnih navika.“²⁸

Svaka školska knjižnica mala je oaza za ljubitelje čitanja i one koji će to tek postati. U školi se posebna pozornost pridaje čitanju lektirnih djela poznatih književnika, ali isto tako i književnim djelima koja nisu uvrštena u lektiru, a jednako su vrijedna i ponekad čak i pristupačnija djeci za čitanje. Dužnost je školskog knjižničara da organizira izvannastavnu aktivnost Književni kutak za one učenike koji vole čitati i razgovarati o pročitanim knjigama.

Ta se aktivnost može provoditi na slijedeći način. Jednom mjesečno organizirati večer knjige, zajedničko druženje svih polaznika s nazivom „Knjiga koju čitam ovaj mjesec“. Književna večer bila bi organizirana na način da pojedini učenici demonstriraju uz pomoć PowerPoint prezentacije koju su pripremili kratki osvrt na pročitano knjigu uz osobni komentar zašto bi tu knjigu preporučili za čitanje. Nakon toga izrađivali bi plakat „knjiga koju sam pročitao“ na koji bi svaki učenik zalijepio svoju ilustraciju knjige uz kratku bilješku o pročitanoj. Nadalje,

²⁷ Košćec, G., Mati, I. *Točka, crta, svijet*. Zagreb: Profil International, 2007., str 72.

²⁸ Sabljak, Lj. *Stvaralačka radionica-Motivaija za čitanje.*// *Zbornik radova: Proljetna škola školskih knjižničara Republike Hrvatske, Crikvenica 1996./* uredila Višnja Šeta. Rijeka: Ministarstvo prosvjete i športa Republike Hrvatske; Prva sušačka gimnazija u Rijeci, 1997., str. 99

ta bi se skupina jednom tjedno nalazila u knjižnici također u ranijim večernjim satima. Uz glazbu po odabiru učenika i hranu za čašćenje razgovaralo bi se o pročitanim knjigama.

Cilj aktivnosti:

- Poticanje čitanja, učenje za život, razvijati ljubav prema vrijednim djelima svjetske i hrvatske književnosti, usvajati nove spoznaje.
- Njegovati kulturu slušanja, razvijati koncentraciju, pažnju, slušanje sugovornika, bogatiti rječnik, pamćenje, uvažavanje različitih stavova, vrijednosti i mišljenja, poticati krtičko mišljenje, diskusiju.
- Jačati samosvijest, samopouzdanje, individualnost, kulturološku različitost čitajući djela raznih autora iz svih dijelova svijeta, poticati zajedništvo, suradljivost, stvarati ugodno ozračje.

Vrijeme provođenja aktivnosti: Jednom tjedno u trajanju od 45 minuta, organizirati povremene susrete u večernjim satima u obliku književne večeri, tribine, radionice.

Dobna skupina: Učenici viših razreda osnovne škole (7. i 8. razredi) te učenici srednjih škola.

Primjer provođenja aktivnosti:

Uvodna aktivnost:

„Provodi se igrajući igru Mreža za snove koja predstavlja prilagođenu verziju drevne igre kanadskih Indijanaca s djecom prije spavanja. Djeca love svoje snove u mrežu koju predstavlja svileni šal. Dijete koje prima mrežu/šal ispriča svoj lijepi i ružni san. Dobri će snovi imati svoj put natrag kroz niti šala, dok ružni ostaju zatočeni. Slijedi uvodni razgovor na temu čemu služe snovi, mašta, igra.“²⁹

Središnja aktivnost:

„Čitanje Bajke o vratima D. Dragojevića do mjesta kada spavač kreće u svijet u potrazi za krajem priče koji mu je majka pričala prije sna, ali je nikada nije čuo do kraja jer bi prije samog kraja usnuo. Tu se naša grupa podijelila u dvije, jedna je upućena na glumljenje spavanja i opisa svog sna, a druga na pisanje-davanje odgovora spavaču iz Bajke o vratima, kako završava njegova priča. Dragojevićev predložak iz Bajke o vratima idealan je za ovakvu

²⁹ Usp. Sabljak, Lj. *Stvaralačka radionica-Motivaija za čitanje.*// Zbornik radova: Proljetna škola školskih knjižničara Republike Hrvatske, Crikvenica 1996./ uredila Višnja Šeta. Rijeka: Ministarstvo prosvjete i športa Republike Hrvatske; Prva sušačka gimnazija u Rijeci, 1997., str. 100

vrstu radionica jer omogućuje ciljano čitanje- ulaženje u priču jer nudi niz završetaka priče, putovanje tekstom, kreativno pisanje.“³⁰

Završna aktivnost:

Provodi se sintetizirajući dobivene odgovore na temu san i snovi koji su nastali kroz stvaralačko pričanje i kreativno pisanje. Zaključni razgovor o važnosti snova za ljudski život.

4.7. Sportska grupa

Školska djeca koja svakodnevno pohađaju nastavu provode previše vremena sjedeći za školskim klupama i učeći kod kuće. Suvremeno doba za razliku od prijašnjih vremena njeguje kulturu sjedenja i takvog načina življenja koji potiče boravak u zatvorenom, rad na računalu. Mnogi su poslovi koncipirani na način da se osamsatno radno vrijeme provede sjedeći. Takav način življenja nije zdrav, a i dovodi do niza kroničnih oboljenja te do pojave stresa. Učitelji, knjižničari i ostali stručni suradnici koji u školi brinu o pravilnom psiho-fizičkom razvoju djeteta nikako ne smiju smesti s uma da treba prevenirati u školske djece pojavu stresa koju izaziva gomilanje i svladavanje nastavnog gradiva te nedovoljno kretanje.

„Najnoviji trend u knjižnicama je prihvaćanje aktivnosti za fizičku dobrobit djece i mladih. Osim pružanja materijala - fikcije i dnevnih aktualnosti - o sportu, igrama, rekreaciji i zdravstvenim problemima, knjižnice nude i sportske aktivnosti i kampanje usmjerene na njihove mlade korisnike. Različiti knjižnični programi namijenjeni su podizanju svijesti o sportu i vježbanju. Za početak, knjižnice mogu prikazati relevantne materijale na policama i na svojim web stranicama. Na primjer, lako je pogoditi da je tijekom Svjetskog nogometnog prvenstva u Brazilu stotine knjižnica stavljalo na vidjelo materijale s nogometnim temama ... Ipak, najučinkovitiji način promicanja sporta je da zapravo čitatelji čitaju!“³¹

U školskoj dvorani odvijaju se mnoge sportske aktivnosti, no knjižnica koja ima ugodnu atmosferu i ozračje može ponuditi svoj prostor za izvođenje relasirajućeg i opuštajućeg vježbanja uz laganu, instrumentalnu pratnju. Dužnost je knjižničara da uredi prostor i omogući osvjetljenje za izvođenje takve aktivnosti koju može provoditi profesor kineziologije ili instruktor pilatesa.

³⁰ Usp. Sabljak, Lj. *Stvaralačka radionica-Motivacija za čitanje.*// Zbornik radova: Proljetna škola školskih knjižničara Republike Hrvatske, Crikvenica 1996./ uredila Višnja Šeta. Rijeka: Ministarstvo prosvjete i športa Republike Hrvatske; Prva sušačka gimnazija u Rijeci, 1997., str. 100

³¹ IFLA, Libraries for children and young adults. Dostupno na: https://www.ifla.org/files/assets/libraries-for-children-and-ya/newsletters/newsletter_june2014.pdf, str. 9 (6.1.2019.)

„Svakako ne zaboravimo još jedan razigran način kombiniranja fizičkog zdravlja i prekrasnog svijeta mašte. Književni kvizovi, susreti sa sportašima, multimedijske prezentacije, ali i natjecanja te sportske aktivnosti temeljene na književnoj temi dobar su način promicanja knjiga na prijateljski konkurentan način. Mnoga djeca, posebice stariji dječaci uživaju u natjecanju, a postizanje cilja može biti najbolji način za poboljšanje vještina čitanja i navika. Knjige olimpijade, čitanje maratona i knjiga tornjeva čine razgovor o knjigama jednostavnim i ugodnim..“³²

Osim elektrinih djela, školska knjižnica suvremenog doba bi trebala bogatiti svoj fond knjigama, enciklopedijama i atlasima o sportu i zdravoj prehrani. Također bi u sklopu sportske grupe čiji bi članovi u prostoru knjižnice redovito vježbali, educirali se o sportu bilo poželjno organizirati s vremena vrijeme radionice o zdravoj prehrani. Tu radionicu može provoditi knjižničar u obliku powerpoint prezentacije, ali i školski liječnik.

Cilj aktivnosti:

- Pravilnim vježbanjem i uravnoteženom prehranom utjecati na poboljšanje antropološkog statusa učenika, edukacija o sportu, vrstama sporta, sportašima, učiti pravila igre i ponašanja koja su primjenjiva na ljudsko ponašanje.
- Usvajanje pravilnih prehrambenih navika i svakodnevne tjelovježbe, razvijati kognitivne funkcije kroz sport.
- Relaksacijom i opuštanjem poboljšavati psihološke funkcije i suzbijati stres, jačati samopouzdanje, interese, individualnost, ljubav prema sportu, gajiti zajedništvo.

Vrijeme provođenja aktivnosti: Dva puta tjedno u trajanju od jednog sata.

Dobna skupina: Učenici od petog do osmog razreda osnovne škole te učenici srednjih škola.

Primjer provođenja aktivnosti:

Uvodna aktivnost:

Okupljanje u prostoru školske knjižnice. Posuđivanje knjiga o zdravoj prehrani i sportu. Kratki razgovor o sportovima koji interesiraju učenike.

Središnja aktivnost:

Vježbanje na strunjačama za vježbanje. Korektivne vježbe za skoliozu, lordozu. Vježbe istezanja i snage.

³² Ibid, str. 9

Završna aktivnost:

- Igranje šaha i ostalih društvenih igara.
- „Kahoot“ kviz iz povijesti sporta.

„Gradska knjižnica Rijeka provodi projekt BookBall koji je nastao kao rezultat povezivanja interesa i suradnje s nogometnim klubom Rijeka (NK Rijeka), jednim od najutjecajnijih i najpopularnijih hrvatskih nogometnih klubova. Riječ je o jedinstvenom projektu u Hrvatskoj koji se sastoji od ispreplitanja života i rada NK Rijeke i Gradske knjižnice Rijeka kroz različite aktivnosti. Svim sudionicima Nogometne škole (oko 400 djece i tinejdžera) nudi se mogućnost besplatne članarine u Gradskoj knjižnici te da posuđuju posebno odabranu literaturu iz Male knjižnice koja je osnovana na prostoru stadiona. Povremeno organiziramo susrete s hrvatskim piscima na stadionu. Projekt je izazvao pozitivne reakcije djece, roditelja i društva, ali je stvorio popis izazova kao što su borba protiv uobičajenih stereotipa o nogometašima, obrazovanje i kultura, neprilagođena sportska infrastruktura, nedostatak vremena za čitanje kao rezultat intenzivnog treninga.³³

Ponekad umjesto vježbanja može se organizirati radionica zdrave prehrane pa članovi mogu donijeti voće te raditi voćnu salatu ili pomoću blendera zdrave smoothije od voća i povrća.

4.8. Mali matematičari - kreativna matematika

„Uviđanje kako je suradnja školskih knjižničara s nastavnicima matematike i prirodnih znanosti nužna u poboljšanju postignuća učenika prvi je korak ka ostvarivanju tog cilja. Školski knjižničari su informatički stručnjaci koji imaju visoko obrazovanje kako bi podupirali podučavanje u svim predmetnim područjima, uključujući znanost i matematiku. Školski knjižničari mogu stvoriti prilike za podršku područjima u kojima učenici trebaju dodatnu pomoć, prvenstveno u znanosti i matematičkom obrazovanju.³⁴

Knjižnični prostor osim ugodnog ozračja koji pruža potiče i razvoj kognitivnih funkcija. Iako se uz pojam knjižnice više vežu kreativni, umjetnički i dramski radovi ne smije se nikako zanemariti znanstveni aspekt koji ona nudi malim korisnicima. Osnovnu školu pohađa i puno darovite djece koja uvijek hoće znati više i koja su istraživalački orijentirana. Takva djeca

³³ IFLA, Libraries for children and young adults. Dostupno na: https://www.ifla.org/files/assets/libraries-for-children-and-ya/newsletters/newsletter_june2014.pdf, str. 18 (6.1.2019.)

³⁴ E. Bader, J. *Strengthening* the connection between the school library and math and science. Dostupno na: https://centralspace.ucmo.edu/xmlui/bitstream/handle/123456789/323/Bader201420_RP_Strengthening.pdf?sequence=7&isAllowed=y, str.5 (6.1.2019.)

vrlo često pokazuju interes za prirodne znanosti i nerijetko su sklona vrlo rano razvijati logičko zaključivanje i apstraktno mišljenje. Većina te djece pohađa dodatnu nastavu iz matematike i sudjeluju na natjecanjima. Ono što knjižničar 21. stoljeća svakako može učiniti jest ponuditi prostor knjižnice za izvođenje dodatnih aktivnosti iz područja matematike. Cilj je da se apstraktni matematički sadržaji usvajaju na zabavan način putem raznih enigmatskih igara.

„Program STEAM knjižnica po mjeri djece usmjeren je na opremanje knjižnice suvremenim, didaktičkim, znanstvenim i informatičkim materijalima koje će služiti kao potpora u radu s djecom, naročito darovitom djecom. Program je namijenjen djeci školskog uzrasta i njihovim roditeljima i njime želimo skrenuti pozornost na potrebu promicanja prava darovitih učenika, pravo na uočavanje, stručno praćenje i podršku zajednice.“³⁵

Mnoge knjižnice već provode takve radionice na dječjim odjelima knjižnica (Knjižnica Spinut, Dječja knjižnica Stribor), a također tu praksu provode i mnoge osnovne škole u sklopu projekta „Večer matematike“ gdje se poziva roditelje i učenike na prisustvovanje različitim zabavnim matematičkim igrama koje su posložene po stolovima učionica. Učenici i roditelji obilaze učionice i odabiru matematičke igre koje su im zabavne skupljajući žigove na karticama. Kad popune cijelu karticu dobivaju nagradu i zahvalnicu za sudjelovanje. Na stolovima je također ponuđeno jelo i piće.

Cilj aktivnosti:

- Apstraktne matematičke sadržaje kroz kreativne igre učiniti pristupačnijim i jednostavnijim.
- Razvijati logičko zaključivanje, pamćenje, koncentraciju, inteligenciju, oštroumnost, divergentno mišljenje.
- Stvarati ugodno ozračje, suradnju, druženje.

Vrijeme provođenja aktivnosti: Jednom tjedno u trajanju od 45 minuta.

Dobna skupina: Učenici 5.-8.-og razreda osnovne škole.

Primjer provođenja aktivnosti:

„Zajednički cilj bio nam je izraditi maketu dvorca iz mašte. Kako bismo ga ostvarili, pripremili smo geometrijski pribor, karton u boji, škare, ljepilo i fotografije raznih dvoraca. U uvodnom dijelu učenici su kratko iznijeli pripremljene materijale o geografskom položaju i

³⁵ Uniqua.hr. Steam knjižnica po mjeri djece. Dostupno na: <https://radostzivota.uniqua.hr/prijavljeni-projekti/10?pid=214> (6.1.2019.)

povijesnom značenju svakog dvorca. Promatrajući fotografije dvoraca učenici su lako uočili da kule i zidine imaju oblik raznih geometrijskih tijela: prizmi, piramida, valjaka i stožaca, koje su naučili prepoznavati još u prvom razredu. Nije bilo teško niti prisjetiti se pojmova kao što su baza, plašt, pobočke, visina, oplošje i volumen.

- Izmjeri duljinu i širinu kartona i izračunaj njegovu površinu.
- Izračunaj oplošje geometrijskog tijela.
- Izračunaj volumen.
- Kolika je površina kartona ostala neiskorištena?
- Koliki postotak površine kartona zauzima mreža pojedinog geometrijskog tijela?

Nakon računanja učenici su se vratili praktičnom radu te su spojili valjak i stožac, pravilne trostrane, četverostrane i šesterostrane prizme i piramide, kocke i kvadre, te tako dobili zanimljive kule i zidine.,³⁶

4.9. Moda i dizajn

Slobodno vrijeme nakon nastave može poslužiti za razne oblike razonode, a moda i dizajn je područje koje školskoj djeci uvelike pružaju razonodu i opuštanje nakon učenja. Školska djeca svoju osobnost i karakter razvijaju i pomnim odabirom odjevnih komada želeći i na taj izvanjski način promovirati dio svoje osobnosti. Naglasak je na tome da se djecu educira u smjeru izražavanja određenog stila odjevanja za koji nije potrebno izdvojiti velik iznos novca i koji je više produkt umjetničkog izričaja, a ne pokazivanja određenog brenda. Edukacija bi trebala ići u smjeru proučavanja raznih stilova oblačenja kroz povijest popraćena stilskim izričajem u arhitekturi i uređenju interijera. Školski knjižničar može u prostoru knjižnice organizirati slobodnu aktivnost koja bi se bazirala na modi i dizajnu interijera. Potrebno bi bilo u tu svrhu naručiti modne časopise i časopise vezane uz estetsko uređenje interijera te razne slikovne enciklopedije s prikazom odjevanja i izgleda arhitekture, interijera kroz pojedina stilska razdoblja.

Cilj aktivnosti:

- Poticati maštovitost, kreativnost, stvaralaštvo, individualnost, jedinstvenost i originalnost.
- Razvijati osjećaje za estetiku i lijepo.
- Stvarati ugodnu i relaksirajuću atmosferu u prostorima knjižnice.

Vrijeme provođenja aktivnosti: Jednom tjedno u trajanju od 45 minuta.

³⁶ Vuković, M. Matematičke radionice na Danu otvorene škole. Dostupno na: <https://mis.element.hr/fajli/196/30-03.pdf>, str. 202 (7.1.2019.)

Dobna skupina: Učenici 5.-8.-og razreda osnovne škole.

Primjer provođenja aktivnosti:

Uvodna aktivnost:

Okupljane u školskoj knjižnici. Kratka modna revija učenika u vlastito osmišljenim modnim kombinacijama.

Središnja aktivnost:

Izrada mape. Svaki učenik crta po jedan primjer vlastito dizajnirane odjeće ili obuće. Kad svi naprave zadatak školski knjižničar izrađuje mapu koja se postavlja na stalak u knjižnici i tako postaje vidljiva i pregledna svim posjetiteljima. Također, isti zadatak se može napraviti izrađujući mapu s prijedlozima uređenja interijera ili izrade makete unikatnog komada namještaja. U potonjem slučaju može se u prostoru knjižnice napraviti izložba od maketa koje predstavljaju osmišljeni unikatni komad namještaja.

Završna aktivnost:

Opuštanje i relaksacija uz pregledavanje modnih časopisa i časopisa vezanih uz estetsko uređenje doma.

4.10. Domaće zadaće, pomoć u nastavi, računalne igrice, filmovi

Izvanastavne aktivnosti u knjižnici predstavljaju organizirani oblik rada pa se po tome razlikuju od slobodnog vremena koje korisnici mogu provesti kako žele. To je ono vrijeme kada knjižnica postaje drugi dom i služi za skraćivanje vremena koje korisnik mora provesti u školi čekajući neku aktivnost ili dolazak roditelja. Slobodno vrijeme korisnik provodi čitajući određenu literaturu ili časopise, pretraživanjem određenih sadržaja na internetu, igrajući razne računalne igrice te gledanjem filmova koji mu se mogu projicirati na zahtjev. Važno je omogućiti korisniku aktivnost koju želi izvoditi, no uz stručni nadzor školskog knjižničara. Školski knjižničar će ukoliko je potrebno pružiti pomoć korisniku pri rješavanju domaće zadaće ili u svladavanju nekog nastavnog sadržaja.

5. ULOGA IZVANNASTAVNIH AKTIVNOSTI U SUVREMENOJ ŠKOLI I ŠKOLSKOJ KNJIŽNICI

„Napredak u provedbi organiziranih slobodnih aktivnosti moguć je ako su ostvarena četiri kriterija:

- trenutačni praktični dosezi,
- istraživanje fenomena izvannastavnih aktivnosti,
- generiranje novoga teorijskog predloška,
- praktična provjera modela.“³⁷

Izvannastavne aktivnosti nadopunjuju posredan odgojno-obrazovni rad i pridonose procesu cjeloživotnog učenja. Razvijajući interese, vještine i sposobnosti učenik formalnu naobrazbu nadopunjuje i daje joj širi kontekst. U suvremenoj školi uloga izvannastavnih aktivnosti je od primarne važnosti jer se ista vodi krilaticom škole za život te se postavlja pitanje koja su znanja prioritetnija, ona činjenična koja usvajamo kroz formalnu naobrazbu, a nisu praktično primjenjiva ili s druge strane stečena znanja, razvijene sposobnosti i vještine proizišle iz područja vlastitih interesa. Narodne i gradske knjižnice su osvještene za odgoj društva, učenje i potrebe današnjeg čovjeka te u mnogočemu kroz razne radionice i usluge koje nude značajnije utječu na pravilan razvoj i usmjerenje pojedinca u odnosu na škole. Školske knjižnice trebaju preuzeti njihov način rada i usluge koje pružaju jer su kao zavisni dio škole izgubile svoju prvotnu funkciju. Potrebna su veća materijalna sredstva za školske knjižnice kako bi se prostor osuvremenio i estetski primjereno uredio te za nabavu građe koja nije isključivo obrazovnog karaktera i ne prati nastavno gradivo. Planiranom provedbom izvannastavnih aktivnosti u školskoj knjižnici svakodnevno obogatio bi se kulturni i društveni život škole, učenici bi pronašli inspirativno i opuštajuće mjesto u školi za provedbu mnogih aktivnosti s vlastitog područja interesa. Stoga, nebi bilo začuđujuće da u budućnosti uloga knjižnice bude puno značajnija nego dosadašnja i da se koncept učenja, istraživanja i relaksacije preslika na školske učionice.

Istraživanje Pejić Papak³⁸ 2011. provedeno među prosvjetnim djelatnicima- voditeljima izvannastavnih aktivnosti ponudilo je neke od navedenih odgovora:

³⁷ Papak Pejić P.;Vidulin S. *Izvannastavne aktivnosti u suvremenoj školi*. Zagreb: Školska knjiga, 2016., str. 153

³⁸ Papak Pejić P.;Vidulin S. *Izvannastavne aktivnosti u suvremenoj školi*. Zagreb: Školska knjiga, 2016., str. 158-160

- *Izvannastavne aktivnosti u školama trebale bi se prilagoditi vremenu u kojem živimo, jer ovakve kakve su sada ne postižu rezultate niti posve ispunjavaju svoju svrhu.*“
- *Uz edukativne zadaće škola treba, u velikoj mjeri ispunjavati i odgojne zadaće, što se u mnogočemu može realizirati sudjelovanjem učenika u raznim izvannastavnim aktivnostima (jačanje samopouzdanja, socijalizacije, kvalitetno ispunjavanje slobodnog vremena i slično).*
- *Učenicima treba ponuditi slobodne aktivnosti jer se u njima potvrđuju i učenici koji tijekom nastave ne dolaze do izražaja.*
- *Budućnost izvannastavnih aktivnosti je vrlo dobra, što se vidi po sve većem broju učenika zainteresiranih za umjetnički rad i po vrlo uspješnim rezultatima na međunarodnim izložbama.*
- *S obzirom da je interes učenika velik, mislim da je budućnost izvannastavnih aktivnosti sigurna.*
- *Aktivnost je potrebno stalno dopunjavati novim, zanimljivim i djeci pristupačnim sadržajima.*
- *Brze promjene u znanosti i tehnologiji postavljaju pred odgoj i obrazovanje stalno nove zahtjeve, što dovodi do potrebe za uvođenjem novih izvannastavnih aktivnosti koje će se temeljiti na novim spoznajama i interesima djece, doba u kojem živimo.*

Suvremeni dosezi u znanosti i tehnologiji svakako će doprinjeti i razvoju novih predmetnih područja ili će se na efikasniji način korelirati i spajati znanja iz pojedinih područja. Interdisciplinarni pristup je potrebit pri kreiranju i osmišljavanju novih izvannastavnih aktivnosti jer preklapajući postojeća znanja i vještine proizišle iz više područja daju jednu novost, originalnost i nova, osvježujuća rješenja.

„Jačanjem međusobnog povezivanja sadržajnih i organizacijskih komponenta nastavnog procesa i korelacije nastave, ali u interakcijskom kontekstu sustavnog promatranja i sistematizirane forme, aktivirat ćemo u učeniku sve stvaralačke sposobnosti sa zadaćom istraživanja i samoučenja. Samo kreativno, stvaralačko znanje jest najveća domena znanja, imperativa budućnosti.“³⁹

³⁹ Ivanković, L. *Uloga školske knjižnice i školskog knjižničara u izvannastavnoj aktivnosti.*// Zbornik radova: *Proljetna škola školskih knjižničara Republike Hrvatske*, Crikvenica 1996./ uredila Višnja Šeta. Rijeka: Ministarstvo prosvjete i športa Republike Hrvatske; Prva sušačka gimnazija u Rijeci, 1997., str. 139

Školska knjižnica suvremenog doba mora svoju misiju i viziju preusmjeriti na što aktivnije osmišljavanje programa informacijskog opismenjavanja kako bi njeni korisnici stjecali sve više znanja, vještina i vrijednosti koje će ih osposobiti za kvalitetno življenje i potaknuti na proces cjeloživotnog učenja. Uvodeći izvannastavne aktivnosti u svoj prostor potpomaže sve većem širenju informacija i razvoju informacijske pismenosti koja nije samo usmjerena na korištenje multimedijalnih sredstava, nego pravilnom integracijom sakupljenih informacija iz bilo kojeg izvora stvara se praktično primjenjivo znanje i razvija se vještina brzog pronalaska tražene informacije i njene korisnosti u određenoj situaciji.

„Jedna od osnovnih specifičnosti izvannastavnih i izvanškolskih aktivnosti jest visok stupanj motivacije polaznika. Budući da djeca samostalno biraju svoje izvannastavne i izvanškolske aktivnosti, u skladu s osobnim interesima, njihova motivacija je izrazito visoka, te učenik puno lakše usvaja nova znanja i u puno većem opsegu. Učenici uz pomoć knjižničara (koji u ovom slučaju ima ulogu inicijatora, voditelja aktivnosti i mentora) rade na aktivnostima, uče istraživanjem, otkrivanjem i usvajaju vještine timskog rada. Djeca dijele zadatke i obveze i u sebi razvijaju osjećaj odgovornosti, ali i osjećaj samopotvrđivanja. Takve slobodne aktivnosti vrlo su pogodne za razvijanje radnih navika kod učenika. Specifičnostima svoga djelovanja izvannastavne i izvanškolske aktivnosti odličan su oblik socijalizacije učenika.“⁴⁰

„Suvremena škola osnovne karakteristike svog djelovanja i postojanja vidi u:

- **Angažiranosti** - tako da cijelu svoju društveno-pedagošku konstrukciju postavi i usmjeri kako bi omogućila što puniji razvitak mladoga čovjeka, odgoj svih njegovih osobina i posebnosti, te stvorila mogućnosti socijalizacije učenika.
- **Otvorenosti** - kako bi ostvarila podruštvljavanje odgoja te se transformirala iz u sebe zatvorenog učilišta u društveno i pedagoški otvorenu instituciju.
- **Samoupravnosti** - kao stupanj demokratičnosti koji u samoupravnoj praksi uvodi, priprema i odgaja za demokratsko ponašanje.“⁴¹

21. stoljeće donosi nam stanoviti progres i revolucionaran, radikaln zaokret u načinu mišljenja i poimanja koncepta učenja i znanja. Dugogodišnji tradicionalni koncept formalnog učenja zastupljen u školama koji je poticao usvajanje činjenica i takve vrste znanja konačno se napušta i pokazao se nedekvatan jer učenik stečena znanja nije mogao niti znao praktično

⁴⁰ Usp. Šiljković, Ž.;Rajić, V.;Bertić D. *Izvannastavne i izvanškolske aktivnosti*. //Odgojne znanosti: Vol. 9, br. 2, .2007, str. 113-145

⁴¹ Puževski, V. *Škola otvorenih vrata*. Jastrebarsko: Naklada Slap, 2002., str. 121

primjeniti te nije razvijao vještine i sposobnosti kroz praktični rad ili kroz razna istraživanja informacija i njenu povezanost s ostalima koje ga vode do novih primjenjivijih saznanja. Školske knjižnice i škole 21. stoljeća ujedinjene su u ideji učenja učenika za život, za stjecanje znanja i vještina koje će mu biti od velike važnosti i korisne za život, tako da se u prvi plan stavlja sveukupni pravilan razvoj pojedinca i njegova uspješna samoakualizacija i integracija u društvo.

„Ministarstvo pravosuđa i Ministarstvo obrazovanja SAD-a podnijeli su izvještaj u lipnju 1998. u kojem pokazuju da kvalitetno organizirano vrijeme nakon nastave pomaže:

- u smanjivanju maloljetničkog kriminala, školskog vandalizma i negativnog utjecaja vršnjaka koji vodi do zlouporaba alkohola i droga
- u poboljšavanju učeničkog obrazovnog uspjeha
- u poboljšavanju redovitosti učenika na nastavi i smanjivanju broja djece koja prerano odustaju od škole
- u izvršavanju domaće zadaće (većini učenika),
- u poboljšavanju učeničkog ponašanja u školi u znatnom povećanju broja učenika koji imaju planove za budućnost.“⁴²

„Budućnost izvannastavnih aktivnosti ovisi o kreativnosti, entuzijazmu i profesionalnosti voditelja kao pokretača svih aktivnosti. Treba imati jasnu viziju koja se aktivnost može uspješno realizirati, koji sadržaj ponuditi korisnicima, kako posredovati znanja i vještine, gdje i kako javno prezentirati rad učenika. Umijeća voditelja aktivnosti nisu povezana samo s njegovim profesionalnim kompetencijama već su od iznimne važnosti njegove mogućnosti organiziranja različitih slobodnih forma rada te prijenosa znanja i umijeća na istraživački, projektni način, korelativno i interdisciplinarno.“⁴³

⁴² Cromwell, Sh. (2005). Boom time for After-School Programs. Dostupno na: <http://www.educationworld.com/index.shtml> (8.1.2019.)

⁴³ Pejić P.; Vidulin S. *Izvanastavne aktivnosti u suvremenoj školi*. Zagreb: Školska knjiga, 2016., str.161

ZAKLJUČAK

Uvođenje i osmišljavanje što većeg broja izvannastavnih aktivnosti u suvremenim školskim knjižnicama zahtjevi su koji se nameću podjednako znanstvenicima s područja informacijskih i odgojno-obrazovnih znanosti. Školska knjižnica 21. stoljeća kao i ostale vrste knjižnica: narodne, gradske, visokoškolske prioritet stavljaju na širenje informacijske pismenosti, a uvođenje što više programa i različitih medija korak je ka omogućivanju istog. Uspješna provedba izvannastavnih aktivnosti u školskim knjižnicama započinje sustavnom promjenom i estetskim uređenjem prostora školske knjižnice, kao nužan preduvjet za realizaciju i provođenje takvih vrsta aktivnosti. Za to nisu potrebna toliko velika financijska sredstva koliko idealna idejna rješenja za uređenje interijera i raspored namještaja. Knjižnica može nabaviti stare sofe i namještaj od donatora ili na rasprodajama starog namještaja. Također prostor se ukrašuje i biljkama, učeničkim umjetničkim radovima i svakakvim izlošcima koji mogu značajno osvježiti zastarjeli izgled školske knjižnice. Financijska sredstva potrebna su za uvođenje što većeg broja računala, nabavu raznovrsnih vrsta knjižne i neknjižne građe. Posebno je važno uvesti što veći broj serijskih publikacija iz raznoraznih područja. Cilj je što više približiti školsku knjižnicu izgledom i načinom poslovanja gradskim i narodnim knjižnicama iz razloga što su zahtjevi škole 21. stoljeća da se učenicima osigura prostor, mjesto i vrijeme za provođenje slobodnog vremena u školi. Također, kultura slobodnog vremena i načina njenog provođenja područje je gdje rješenje i ideje treba ponuditi knjižničar. Nadalje, potrebna je izrada kurikuluma za školske knjižnice te napisani priručnik za plan rada i događanja u knjižnici kroz školsku godinu. Taj bi priručnik trebao biti sličan metodičkom priručniku za nastavnike te ponuditi oblike izvannastavnih aktivnosti koji se mogu provoditi u školskim knjižnicama s razrađenim nastavnim jedinicama, što znači da bi za svaku izvannastavnu nastavnu aktivnost npr. Mali knjižničari trebalo ponuditi deset primjera i ideja za izvođenje sata u školskoj knjižnici. U školskoj knjižnici mogu se podjednako izvoditi tradicionalne izvannastavne aktivnosti koje se najčešće svrstavaju u pet područja⁴⁴: jezično-umjetničko, sportsko-rekreacijsko, prirodoslovno-matematičko, stručno-tehničko i proizvodno ekonomsko područje te suvremene aktivnosti koje proizlaze iz razvoja tehnologije i znanosti (npr. Informacijska pismenost, Robotika). Poželjno je uvesti i radionice koje su praktično primjenjive za život i razvijaju manualni rad ili neku vještinu koja je korisna za praktičnu primjenu. Tako se mogu organizirati razne radionice iz: kulinarstva, šivanja, mode, uradi sam, popravljavanje kućanskih aparata, duhovne i psihološke radionice itd.

⁴⁴ Pejić Papak P.; Vidulin S. *Izvannastavne aktivnosti u suvremenoj školi*. Zagreb: Školska knjiga, 2016., str. 130

Učenici koji pohađaju razne oblike izvannastavnih aktivnosti uče kako kvalitetno provoditi slobodno vrijeme te na taj način upoznaju sebe i prepoznaju svoje interese i hobije kojima će u budućnosti to vrijeme upotpunjavati. Oni se na taj način uključuju u proces cjeloživotnog, permanentnog obrazovanja i postaju aktivni, kvalitetni i produktivni nosioci društva te utječe na njegovu promjenu. Lepeza raznovrsnih aktivnosti koje se provode u školskoj knjižnici može zadovoljiti interese svakog korisnika koji će po vlastitom afinitetu izabrati područje interesa te biti visoko motiviran. Ta motiviranost uspješnije djeluje i na formalni nastavni proces i recepciju sadržaja te rezultati učenja u redovnom školskom sustavu postaju efikasniji. Školska knjižnica i knjižničar ustupajući mjesto školske knjižnice za izvođenje raznoraznih aktivnosti i radionica te i sudjelovanjem u aktivnom osmišljavanju i provedbi inih donosi snažan doprinos odgoju i obrazovanju te ostvaruje viziju škole suvremenog doba i kreativnom, stvaralačkom, praktičnom učenju.

SAŽETAK

U ovom radu govori se o modelima izvannastavnih aktivnosti koji predstavljaju jedan oblik organiziranog načina provođenja slobodnog vremena u školskoj knjižnici. Pošto je pokrenut proces za izradu novog nacionalnog kurikuluma s manifestom suverene škole „škole za život“ vrlo je važno da i prijedlog novog takvog kurikuluma sadrži godišnji plan i program rada školske knjižnice obogaćen novim sadržajima. Kultura slobodnog vremena pojam je kojim se istovremeno bave mnogi odgojno-obrazovni znanstvenici pokušavajući pružati rješenja za kvalitetno provođenje slobodnog vremena u školi. Suvremeni, ubrzan način življenja u kojem su roditelji učenika primorani sve više raditi, a učenici stoga ostaju puno vremena sami ili u školi, stavlja pred zaposlenike škole i njihove suradnike zadaću o zbrinjavanju, odgajanju i osmišljavanju programa za djecu u tom periodu. Cilj je ovog rada istaknuti važnost uvođenja izvannastavnih programa u školsku knjižnicu kako bi se učenici svestrano razvijali na mnogim područjima ljudskih interesa te bi se uključenošću u te programe podupirao i redoviti nastavni proces s boljim učincima i rezultatima. Također, predočeni su i prijedlozi za vrste aktivnosti koje je moguće realizirati u prostoru školske knjižnice s detaljnim opisom načina provođenja aktivnosti.

Ključne riječi: školska knjižnica, izvannastavne aktivnosti, slobodno vrijeme, edukacija, cjeloživotno učenje.

SUMMARY

This paper discusses models of extracurricular activities that represents one form of organized ways of spending free time in the school library. Since the process was started to create a new national curriculum with manifest sovereign school "school for life", it is very important that the proposal of such a novel curriculum, containing the annual plan and working program of the school library, is enriched with new contents. Culture of free time is a term which at the same time deals with the many educational researchers trying to provide solutions for high-quality implementation of free time at school. The modern, rapid way of living in which the parents of the students are forced to do more work, and the students remain, therefore, a lot of time alone in school, puts in front of the employees of the school and their associates the homework care, upbringing and devising programmes for children in that period. The aim of this paper is to highlight the importance of the introduction of the extracurricular program in the school library to allow students the versatile development in many areas of human interest, and involvement in those programs to be supported in regular teaching process for a better effects and the results. Likewise, there are presented suggestions for activity types that can be realized in the space of the school library with a detailed description of how to perform the activity.

Keywords: school library, extracurricular activities, leisure, education, lifelong learning.

BIBLIOGRAFIJA

- [1.] Blažeković, T.; Furlan, B. *Knjižnica osnovne škole*. Zagreb: Nacionalna i sveučilišna biblioteka, 1993.
- [2.] Bučević-Sanvincenti, L. *Motivacija korisnika školskih knjižnica*.// Zbornik radova: Proljetna škola školskih knjižničara Republike Hrvatske, Crikvenica 1996./ uredila Višnja Šeta. Rijeka: Ministarstvo prosvjete i športa Republike Hrvatske; Prva sušačka gimnazija u Rijeci, 1997.
- [3.] Cromwell, Sh. (2005). Boom time for After-School Programs. Dostupno na: <http://www.educationworld.com/index.shtml> (8.1.2019.)
- [4.] E. Bader, J. *Strengthening the connection between the school library and math and science*. Dostupno na: https://centralspace.ucmo.edu/xmlui/bitstream/handle/123456789/323/Bader201420_R_P_Strengthening.pdf?sequence=7&isAllowed=y, str.5 (6.1.2019.)
- [5.] IFLA, Libraries for children and young adults. Dostupno na: https://www.ifla.org/files/assets/libraries-for-children-and-ya/newsletters/newsletter_june2014.pdf str. 18 (6.1.2019.)
- [6.] IFLA. *Ifla-ine smjernice za školske knjižnice*. Zagreb: Hrvatsko knjižničarsko društvo, 2016.
- [7.] Ivanković, L. *Uloga školske knjižnice i školskog knjižničara u izvannastavnoj aktivnosti*.// Zbornik radova: Proljetna škola školskih knjižničara Republike Hrvatske, Crikvenica 1996./ uredila Višnja Šeta. Rijeka: Ministarstvo prosvjete i športa Republike Hrvatske; Prva sušačka gimnazija u Rijeci, 1997., str. 139.
- [8.] Košćec, G., Mati, I. *Točka, crta, svijet*. Zagreb: Profil International, 2007.
- [9.] Kovačević, D.; Lasić-Lazić, J.; Lovrinčević J. *Školska knjižnica: Korak dalje*. Zagreb, Zavod za informacijske studije: Altgama, 2004.
- [10.] Kovačević, D.; Lovrinčević D. *Školski knjižničar*. Zagreb: Zavod za informacijske studije, 2012.
- [11.] Križ, J. *Motivacijski procesi u školskoj knjižnici*.// Zbornik radova: Proljetna škola školskih knjižničara Republike Hrvatske, Crikvenica 1996./ uredila Višnja Šeta. Rijeka: Ministarstvo prosvjete i športa Republike Hrvatske; Prva sušačka gimnazija u Rijeci, 1997., str. 60.
- [12.] Markless, S. ; Bentley E.; Pavey S. *The inovative school librarian: Thinking outside the box*. Great Britain: Facet publishing, 2009., str.123-124.
- [13.] Pejić Papak P.; Vidulin S. *Izvannastavne aktivnosti u suvremenoj školi*. Zagreb: Školska knjiga, 2016.
- [14.] Proljetna škola školskih knjižničara. *Školska knjižnica u 21. Stoljeću*. Rijeka: Školska knjižnica, 1999., str. 19.

- [15.] Poturiček, N. Zbornik radova: XVI. Proljetna škola školskih knjižničara Republike Hrvatske, Novi Vinodolski 2004., str. 113.
- [16.] Puževski, V. *Škola otvorenih vrata*. Jastrebarsko: Naklada Slap, 2002.
- [17.] Sabljak, Lj. *Stvaralačka radionica-Motivaija za čitanje*.// Zbornik radova: Proljetna škola školskih knjižničara Republike Hrvatske, Crikvenica 1996./ uredila Višnja Šeta. Rijeka: Ministarstvo prosvjete i športa Republike Hrvatske; Prva sušačka gimnazija u Rijeci, 1997., str. 99.
- [18.] Šiljković Ž.; Rajić, V.; Bertić D. *Izvanastavne i izvanškolske aktivnosti*. // Odgojne znanosti: Vol. 9, br. 2., 2007, str. 113-145.
- [19.] Uniqua. hr. Steam knjižnica po mjeri djece. Dostupno na:
<https://radostzivota.uniqua.hr/prijavljeni-projekti/10?pid=214> (6.1.2019.)
- [20.] Vuković, M. Matematičke radionice na Danu otvorene škole. Dostupno na:
<https://mis.element.hr/fajli/196/30-03.pdf>, str. 202 (7.1.2019.)